

Meerjarige Experimenten Effectieve Renovatiestromen (MEER)

FAQ

Versie 1.4

19 maart 2024

AANVRAAG EN BEOORDELING

Wie beoordeelt de subsidieaanvraag?

Een beoordelingscommissie van BZK beoordeelt de aanvraag. Verbouwstromen biedt ondersteuning bij de aanvraag, maar beoordeelt niet.

Welke ondersteuning kan Verbouwstromen bieden bij de aanvraag?

Verbouwstromen kan vragen beantwoorden, bijvoorbeeld over het juist invullen van het model programmaplan en het CO₂-reductie rekenmodel. Het tegenlezen van het model programmaplan gaat een stap te ver.

Er is ook een regeling voor procesondersteuning (SPOR). Kan die worden ingezet voor aanvullende ondersteuning?

De SPOR is een procesondersteuningssubsidie voor gebouweigenaren, zoals woningcorporaties, die grotere aantallen woningen willen renoveren. Zie ook <https://verbouwstromen.nu/spor/>. Gebouweigenaren kunnen subsidie aanvragen voor het inhuren van specifieke procesbegeleiders of adviseurs. Die procesbegeleiders of adviseurs kunnen ook ingezet worden voor ondersteuning bij de MEER. Let wel: er is een separaat aanvraagproces voor.

Hoe uitgebreid moet de inschrijving zijn? Zijn er extra punten te halen door de voorgestelde paaanpak een oplossing te laten lijken voor alle wereldproblemen?

Het is een first come first serve subsidie. Zodra een indiening aan de eisen voldoet en er is nog ruimte in de pot, krijgt het programma een goedkeuring.

Wat zijn de spelregels voor het first come first serve?

Er is een compleetheidscheck die snel na aanvraag en op volgorde van binnenkomen plaats vindt. Zodra het dossier compleet is, krijgt de aanvraag een tijdstempel, waarna een beoordelingscommissie van BZK inhoudelijk naar de indiening kijkt. Als de commissie besluit dat de aanvraag niet voldoet, wordt die teruggestuurd met ofwel een afwijzing ofwel het verzoek tot aanvullende gegevens. In dat laatste geval wordt de verbeterde indiening gezien als een nieuwe indiening en krijgt die een nieuwe timestamp.

Wat moet je inleveren voordat fase 2 ingaat?

Het model programmaplan en het CO₂-reductie rekenmodel moeten worden geactualiseerd en opnieuw ingeleverd. Daarbij horen nu ook renovatieovereenkomsten worden bijgevoegd ter onderbouwing van het aantal te realiseren woningen.

Op het moment dat meerdere gebouweigenaren deelnemen in de samenwerking, kan fase 2 starten zodra de eerste gebouweigenaar akkoord is, zodat niet gewacht hoeft te worden totdat iedereen een besluit heeft kunnen nemen. Het is aan het samenwerkverband om afspraken te maken over het borgen van de veiligheid van al ontvangen subsidiegelden voor fase 2 voor woningen waarover nog geen besluit is gevallen.

Hoe werkt het met de RES regio's?

Nederland is opgedeeld in 30 RES regio's. Zie <https://www.regionale-energiestrategie.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2286635>. Om de baten van de

MEER subsidie enigszins te spreiden over Nederland is besloten dat er maximaal één aanvraag per RES regio goedgekeurd mag worden.

Voor een aanvraag met woningen die in meerdere RES regio's liggen, moet per RES regio aan de eisen voor de MEER worden voldaan. Dat wil zeggen: per RES regio moeten dan 500 woningen worden gerenoveerd. Die aanvraag mag ook in tweeën worden gesplitst (oftewel twee keer een aanvraag doen), maar dat levert wel extra administratieve lasten op voor het aanvragend consortium.

Mogen er extra woningen toegevoegd worden na indiening (met aanspraak op subsidie)?

Tussen de aanvraag van de subsidie (fase 1) en het geactualiseerde programmaplan (inclusief definitief overzicht woningen en uitvoeringsovereenkomst; fase 2) kunnen de adressen van de te renoveren woningen nog wijzigen. De hoeveelheid toe te kennen subsidie in het definitief overzicht (fase 2) mag niet hoger zijn dan het bedrag in de aanvraag (fase 1).

Zie ook het antwoord op "Mogen er partijen (zoals woningcorporaties) toegevoegd worden na indiening?"

Mag er geschoven worden met woningen tussen corporaties na indiening (bijv 100 woningen van WoCo X naar WoCo Y)?

Ja, dit mag.

Wat zijn de slagingskansen voor deze 1e tranche?

Per RES-regio wordt slechts 1 keer subsidie verstrekt aan een samenwerkingsverband. Het budget voor de eerste tranche is € 30 miljoen. Als er aanvragen binnen een regio zijn gehonoreerd, dan wordt daarover gecommuniceerd. Ook wordt gecommuniceerd hoeveel er nog resteert in het subsidiebudget.

Wat is op dit moment uw verwachting voor de slagingskansen van subsidieaanvragen die in april 2024 worden ingediend (ervan uitgaande dat verder aan alle subsidievoorwaarden wordt voldaan)?

Het lijkt erop alsof die weinig kans zullen maken op tranche 1 en zullen moeten wachten op tranche 2, die in 2024 volgt.

De vraag is of we met onze aanpak wel kunnen voldoen aan de term 'industrieel vervaardigd maatregelenpakket'. Wat verstaan jullie hier precies onder en onder welke voorwaarden zouden wij hier wel/niet aan voldoen?

In de uitvraag staat "gestandaardiseerde en industriële aanpak". Er is inderdaad interpretatieruimte over wanneer een aanpak daar wel of niet onder valt en er is geen hard criterium op dit vlak. Het woord "gestandaardiseerd" is daar ook bewust gebruikt. Het gaat dus niet alleen maar om industrialisatie, maar ook om standaardisatie van producten en/of processen waarmee schaalvergroting mogelijk wordt. Het uiteindelijke doel is goedkopere oplossingen die goed presteren (verbetering prijs/prestatie) en die grootschalig (met betere arbeidsproductiviteit) ingezet kunnen worden. In de subsidiestukken wordt gevraagd om jullie visie op standaardisatie en industrialisatie van jullie aanpak toe te lichten. Welke keuzes maken jullie daarin en hoe leiden die keuzes tot verbetering van prijs/prestatie en arbeidsproductiviteit, die de oplossing tevens op grote schaal inzetbaar maken? Als jullie dat goed kunnen onderbouwen, is dat geen barrière voor een succesvolle aanvraag.

In hoeverre moeten we alle woningen naar de Standaard brengen bij de woningen die we aanpakken in combinatie met de MEER-subsidie?

Schilverbetering naar het niveau van de Standaard is geen harde eis, maar wel een advies. De harde eis is dat er tenminste 50% CO₂ bespaard moet worden, zoals berekend met het bijbehorende rekenmodel.

SAMENWERKINGSVERBAND

Volgens de tekst in de staatscourant mag het samenwerkingsverband geen rechtspersoonlijkheid hebben. Tegelijkertijd kunnen aanbieders ondernemingen zijn. Ondernemingen hebben over het algemeen wel een rechtspersoonlijkheid.

Dat is niet helemaal duidelijk omschreven in de MEER-uitvraag. Het gaat erom dat het aanvragend consortium geen eigen BV heeft opgericht.

Mogen er partijen (zoals woningcorporaties) toegevoegd worden na indiening?

Voor een dergelijke wijziging moet een 'procedure van wezenlijke wijziging' worden doorlopen, wat wil zeggen dat goedkeuring gevraagd moet worden aan de subsidieverstrekker voor de gevraagde wijziging. De subsidieverstrekker kijkt daarbij of de wijziging in lijn is met de doelstelling van de MEER-subsidie.

Een aantal aandachtspunten daarbij, die invloed hebben op de waarschijnlijkheid waarmee door de subsidieverstrekker ingestemd zal worden met de voorgestelde wijzigingen:

- › De uiteindelijk (in fase 3) vast te stellen subsidie zal niet hoger kunnen worden dan de in de eerste indiening aangevraagde subsidie, tenzij er op moment van het aanvragen van de wezenlijke wijziging nog subsidieruimte over is in de regeling.
- › De plafonds van de subsidie (op woningniveau en op consortiumniveau) mogen niet worden overschreden.
- › Tussen de aanvraag van de subsidie (fase 1) en het geactualiseerde programmaplan inclusief definitief overzicht woningen en uitvoeringsovereenkomst (fase 2) is het aannemelijk dat er wijzigingen plaatsvinden. Aan het begin van fase 1 zijn de adressen van de woningen bijvoorbeeld vaak nog niet bekend. Na het ingaan van fase 2 zijn die wel bekend en worden wezenlijke wijziging minder waarschijnlijk en minder wenselijk geacht.
- › Als de nieuwe partij een woningcorporatie of woningeigenaar is:
 - De renovatie van de via de nieuwe partijen ingelegde woningen moeten voldoen aan de MEER-criteria.
 - Ook vóór toetreding van de nieuwe partijen zullen tenminste 500 woningen moeten zijn ingelegd.
 - De realisatie van de woningen van de nieuwe partij moet binnen 4 jaar na goedkeuring van de eerste indiening zijn opgeleverd.

Moeten gebouweigenaren onderdeel zijn van de samenwerking? Of mogen ze ook, bijvoorbeeld, aangeven dat ze de aanvraag ondersteunen door ondertekening van een intentieverklaring?

In de MEER-uitvraag staat:

“De MEER-steun is beschikbaar voor een samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid en niet zijnde een vennootschap, dat samenwerkt ten behoeve van de uitvoering van een renovatieprogramma en bestaat uit woningeigenaren die in totaal ten minste 500 woningen in het renovatieproject inbrengen en uit aanbieders die een gestandaardiseerd en industrieel vervaardigd maatregelenpakket aanbieden.”

De gebouweigenaar of -eigenaren moeten dus onderdeel zijn van het samenwerkingsverband. Dit is omwille van de gehanteerde staatssteunregels (artikel 38bis, lid 8, AGVV) die tot gevolg hebben dat de MEER-subsidie moet worden toegekend aan een gebouweigenaar.

Om dit concreet te maken: één of meerdere gebouweigenaren moeten het programmaplan ondertekenen dat wordt ingediend.

Moeten de uitvoerende bouwers onderdeel zijn van de samenwerking?

Nee, dit hoeft niet. Het mag wel.

Kwalificeert deze casus zich voor MEER- subsidie? Een woningcorporatie werkt samen met een aantal partijen voor productie, levering en installatie van de verschillende onderdelen in het renovatieprogramma, waarbij de woningcorporatie zelf alle kosten betaalt.

Ja dat kan. Let er in dat geval op dat je goed nadenkt over wat de opschalingsvisie is. Na afloop van deze (in principe eenmalige) subsidie, hoe hebben de met subsidie gerenoveerde woningen dan bijgedragen aan een renovatiecapaciteit (in de regio) die ook zonder de subsidie kan worden gecontinueerd/gerealiseerd?

Mag elke partij penvoerder zijn of moet dat een gebouweigenaar zijn?

De samenwerkende partijen kiezen gezamenlijk wie de penvoerder wordt. Dat mag maar hoeft niet een gebouweigenaar te zijn.

Wij voorzien dat de woningcorporatie alleen mee wil doen als ze geen risico lopen. Dat betekent met name dat, als na de indiening de woningen worden opgenomen/geschouwd en het blijkt dat onze aanpak technisch of financieel toch niet haalbaar is, ze de mogelijkheid willen hebben om er zonder kleerscheuren uit te stappen. Wat is hun risico?

Als, door het uitstappen van een woningcorporatie, het project niet meer aan de regels voor de MEER-subsidie voldoet, moet de ontvangen subsidie worden terugbetaald. Als het de samenwerkende partijen lukt om een vervangende gebouweigenaar te vinden waarmee het programma kan worden voortgezet en waarmee aan de regels voor de MEER-subsidie blijft worden voldaan, moet goedkeuring voor de wijziging worden gevraagd middels de "procedure van wezenlijke wijziging". Ervan uitgaande dat die goedkeuring er komt, hoeft de ontvangen subsidie niet te worden terugbetaald.

Het belangrijkste risico dat woningcorporaties lopen door mee te doen tussen de indiening (fase 1) en het moment dat de woningschouw geweest is en er meer duidelijkheid is over de technische en financiële haalbaarheid van de oplossing (voor aanvang van fase 2), bestaat uit de tijd die ze investeren in de indiening en totdat duidelijk wordt welke woningen daadwerkelijk gerenoveerd gaan worden.

Hoever moet het commitment gaan bij eigenaar-bewoners (koopwoningeigenaren)?

Bij de aanvraag hoeft er nog geen contact te zijn met eigenaar-bewoners. In dat geval moet er een intermediair zijn (bijvoorbeeld de gemeente) die aangeeft met een bepaald aanbod naar bewoners te gaan. Voor aanvang van fase 2 (start uitvoering) moeten dan wel voldoende eigenaar-bewoners tekenen voor een renovatieovereenkomst.

Is het mogelijk dat we (=woningcorporatie) mededingingsproblemen krijgen als wij ons binden aan vaste partners voor de subsidieaanvraag?

Daarop kan Verbouwstromen of het Ministerie van BZK geen sluitend antwoord geven. Op dit moment zijn sociale verhuurders niet aanbestedingsplichtig. Ook is het zo dat bij het inkopen van producten (anders dan bij diensten) in het algemeen geen aanbestedingsplicht bestaat. Zolang de renovatieaanpak omschreven kan worden als een product lijkt het risico daarom beperkt.

Is het noodzakelijk een uitvoeringsovereenkomst af te sluiten met iedere partner van de aanvraag?

De uitvoeringsovereenkomst is bij aanvragen van de MEER nog niet van belang, maar pas voorafgaand aan fase 2. Als de vraag is welke partners onderdeel moeten zijn van de aanvraag, dan

gaat dat om (een vertegenwoordiger van) woningeigenaren en de aanbieder die verantwoordelijk is voor de te behalen energetische prestaties.

FINANCIIEEL

Wat zijn de regels voor eruit stappen en terugbetaling van uitgekeerde gelden?

Indien een partij uit de samenwerking wenst te stappen, moet een "procedure van wezenlijke wijziging" worden gestart. Dat betekent in essentie dat de wijziging wordt voorgelegd aan de subsidieverstrekker. Zolang na de wijzigingen nog aan de doelstellingen en de regels van de MEER voldaan kan worden, zal de voorkeur in principe uitgaan naar voortzetting met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen. Indien niet aan de doelstelling en regels van de MEER voldaan kan worden, zal de ontvangen subsidie echter moeten worden terugbetaald. Daar wordt uiteindelijk door de minister over beslist.

Wat als we bijvoorbeeld 600 woningen aanmelden en na 4 jaar blijkt dat we er 450 hebben kunnen renoveren?

In principe wordt daarmee niet aan de vereisten voor de MEER subsidie voldaan en moet dus al het ontvangen subsidiegeld worden terugbetaald. Het is mogelijk dat, indien kan worden aangetoond dat het niet halen van de 500 woningen niet te wijten is aan de inspanningen van het consortium, de beoordeler besluit om de subsidie voor de gerenoveerde 450 woningen niet terug te vorderen.

Zijn de MEER en anders subsidies, zoals de ISDE, stapelbaar?

Dat mag, tot een plafond van maximaal 40% van de projectkosten (i.e. renovatiekosten per woning). Dit percentage staat vast vanuit staatssteunregels. Dit geldt niet alleen voor stapelen met de ISDE, maar ook met andere subsidieregels zoals de SPOR.

Hoe moet je de stapeling van subsidies verantwoorden?

Ontvangen subsidies moeten worden vermeld bij fase 3 (vaststelling).

Hoe mag de subsidie worden ingezet?

De subsidie moet vanwege staatssteunregels ten goede komen aan de gebouweigenaren. Het samenwerkingsverband dat de MEER-aanvraag indient maakt onderling nadere afspraken over hoe dit wordt bewerkstelligd, bijvoorbeeld:

- › Een woningeigenaar is de penvoerder en ontvangt de subsidie. De subsidie wordt gebruikt om de aankoopprijs van woningrenovaties te verlagen.
- › Een woningeigenaar is de penvoerder en ontvangt de subsidie. De subsidie wordt gebruikt om een betere kwaliteit woningrenovatie te bekostigen dan anders mogelijk was geweest.
- › Een aanbieder van een gestandaardiseerd en industrieel vervaardigd maatregelenpakket is de penvoerder en ontvangt de subsidie. De penvoerder moet kunnen aantonen dat de subsidie ertoe leidt dat de renovatieaanpak tegen lagere kosten kan worden gerealiseerd dan zonder subsidie mogelijk was geweest, overeenkomstig met de ontvangen subsidie.

Dit is een niet-limitatieve opsomming.

Er is altijd een risico dat een subsidie prijsopdrijvend werkt. Hoe voorkom je dat? Moeten indieners bijvoorbeeld onderbouwen dat de prijs per woningrenovatie die ze overeenkomen inderdaad lager wordt door de MEER-subsidie?

Dit prijsopdrijvende effect is uiteraard onwenselijk, maar helaas niet 100% te voorkomen. De in de aanvraag genoemde prijzen voor de renovatie worden wel vergeleken met bij de beoordelingscommissie bekende kostenkentallen. Als daaruit het vermoeden komt dat de prijs kunstmatig hoog is, kan dat aanleiding zijn om negatief te oordelen over de subsidieaanvraag.

Een externe accountant moet achteraf een controle uitvoeren. Mag dit de accountant van onszelf zijn?

Dat moet een externe accountant zijn. Wel kan vaker met die accountant worden samengewerkt.

Wat moet in de accountantsverklaring achteraf (bij vaststelling) zijn opgenomen?

De prijs die is betaald voor de gerealiseerde woningrenovaties (i.e. de 'subsidiabele kosten') en alle subsidies die hiervoor zijn ontvangen. Hiermee kan worden aangetoond dat wordt voldaan aan de staatssteunregels.

Hoe sluiten de uitbetaalmomenten en planning/fasering op elkaar aan?

In het model programmaplan wordt gevraagd naar een fasering en planningsschema (paragraaf 8.2). De subsidieverlener wil graag weten wanneer, na de bij goedkeuring uit te betalen eerste 20%, de volgende uitbetalingsmomenten van 60% en 20% verwacht worden. Welke mijlpalen moeten door het consortium worden behaald voordat een fase is afgerond en wordt begonnen met de volgende fase?

Vanuit de subsidieregels is in elk geval benodigd:

- › Voor fase 2 (60%):
 - Uitvoeringsovereenkomst voor de te renoveren woningen.
 - Geactualiseerd programmaplan
 - Geactualiseerd CO₂-reductie rekenmodel, inclusief onderliggende NTA berekeningen per aanpak (indien er iets is veranderd ten opzichte van de indiening bij aanvraag)
- › Voor fase 3 (20%) / vaststelling:
 - Geactualiseerd CO₂-reductie rekenmodel
 - Energielabels van de gerenoveerde woningen.
 - Bewijslast voor toegepaste materialisering.
 - Accountantsverklaring.

Wat is het mechanisme voor vaststellen van de behaalde CO₂ reductie?

De CO₂ reductie bij vaststelling van de subsidie wordt bepaald door van de gerenoveerde woningen te kijken naar:

- 1) De CBS-gebruikscijfers vóór renovatie zoals benoemd in het CO₂-reductie rekenmodel dat hoort bij de MEER, tenzij de penvoerder kan aantonen dat het werkelijk gebruik vóór renovatie hoger lag dan de CBS-gebruikscijfers. In dat laatste geval wordt dat als uitgangssituatie gebruikt.
- 2) De CO₂-uitstoot zoals vermeld op het na renovatie afgegeven energielabel. Op pagina 2 staat hoeveel kg CO₂ er per m² per jaar vrijkomt. Dat vermenigvuldigen wij met het vloeroppervlak van de woning (op pagina 1 van het label).
 - a. Let op: dit is een momentopname. Als onderdeel van de aanpak is om de woning op een warmtenet aan te sluiten, maar dit is nog niet gerealiseerd, wordt gerekend met de installaties die op moment van labelafgifte warmte aan de woning geven.
- 3) Het in bijlage 1 genoemde forfaitaire getal voor elektragebruik door de huurders, vermenigvuldigd met 0.34 kg CO₂-eq / kWh (bron: NTA8800).
- 4) De som van de uitkomsten van 2 en 3 vermenigvuldigd met 30 om tot de (reductie van) uitstoot als gevolg van de verbeterde energieprestatie over een periode van 30 jaar te komen.
- 5) De daadwerkelijk gebruikte materialen.
 - a. Het gaat dan voor de bouwkundige maatregelen om het gemiddeld aantal m² en de gemiddeld behaalde isolatiewaarde per materiaal per woning, per beschreven aanpak.
 - b. Voor de installaties gaat het ook om de gemiddeld toegepaste installaties per woning, per beschreven aanpak.
- 6) Van de materiaalgebonden uitstoot voortkomend uit 5 – volgens het CO₂-reductie rekenmodel – wordt de marktgemiddelde uitstoot afgetrokken zoals vermeld in dat rekenmodel bij aanvraag. Bij een negatief saldo betekent dit een besparing op de CO₂-uitstoot.

- 7) De som van 4 en (negatief) 6 bepaalt de totaal bespaarde CO₂-uitstoot bereikt door de renovatie. Dat getal wordt vermenigvuldigd met 120 euro per ton CO₂ om de subsidie vast te stellen.

Bij appartementen wordt gekeken naar het totaal van bovenstaande gegevens op pandniveau, gedeeld door het aantal appartementen in dat pand.

CO₂-REDUCTIE REKENMODEL – WONINGEN

We hebben meer segmenten (regels) nodig dan beschikbaar is.

Werk tijdelijk met meerdere bestanden naast elkaar, zodat jullie verder kunnen. Als jullie klaar zijn met het verzamelen van de inhoud en precies weten hoeveel woningsegmenten en hoeveel aanpakken jullie hebben, geef dan bij Verbouwstromen aan wat de behoefte is en jullie krijgen een aangepast bestand.

Bij woningtype kun je appartement selecteren, maar bij appartement wordt geen onderscheid gemaakt in hoek/tussen/beneden/boven woning. Bij een eengezinswoning wordt er wel onderscheid gemaakt. Is hier een reden voor of moet dit toch nog opgesplitst worden?

De reden is simpel: de typologie-indeling waarvoor CBS gebruiksdata heeft verzameld wordt gebruikt. En CBS heeft geen verder onderscheid gemaakt in appartementtypen.

Bij woningtype wordt onderscheid gemaakt in 2/1 kapwoning én hoekwoning, maar dit is eigenlijk toch hetzelfde?

Gevoelsmatig is dat inderdaad hetzelfde, maar ze zijn toch anders opgebouwd. Empirisch zit er verschil in het gebruik, wat niet helemaal door het verschil in GBO verklaard wordt. De MEER volgt in elk geval de CBS indeling.

In de lijst wordt postcode6 gevraagd. Bij bepaalde woningtypes komen we dan wel 30 verschillende postcodes tegen. Kan dat niet met een aparte woninglijst als bijlage meegestuurd worden.

Dit is geen probleem.

De NTA8800 berekening levert alleen een voorspeld energiegebruik op voor het gebouwgebonden deel (ruimteverwarming en -koeling, tapwater en hulpenergie). Wat moeten we aannemen voor het huishoudelijk energiegebruik na renovatie?

Het uitgangspunt is dat bewoners na renovatie evenveel energie gebruiken voor huishoudelijke doeleinden als voor de renovatie. De voor de MEER-subsidie enige manier om bij dit huishoudelijke deel een CO₂-besparing in te bereiken is daarom door energieopwek (door pv-panelen) te realiseren die (een deel van) dit gebruik compenseert. Uiteraard is het wel mogelijk om bewonersgedrag te veranderen en op die manier tot aanvullende energie- en CO₂-besparing te komen, maar daar is geen rekenmethode en geen subsidie voor in de MEER-maatwerksubsidie.

Om te bepalen hoeveel energie bewoners voor huishoudelijke doeleinden gebruiken ná renovatie, kan gebruik gemaakt worden van onderstaande tabel. Dit moet worden opgeteld bij de uitkomsten van de NTA8800 berekening, die het gebouwgebonden deel beschrijven, en ingevuld in het CO₂-reductie rekenmodel.

<i>Woningtype</i>	<i>Huishoudelijk gebruik na renovatie indien aardgas gebruikt wordt om te koken</i>	<i>Huishoudelijk gebruik na renovatie indien elektriciteit gebruikt wordt om te koken</i>
Appartement	1500 kWh elektra + 30 m ³ gas	1500 kWh elektra
Hoekwoning	2350 kWh elektra + 30 m ³ gas	2350 kWh elektra
2/1 Kapwoning	3100 kWh elektra + 30 m ³ gas	3100 kWh elektra

Tussen of geschakelde woning	2350 kWh elektra + 30 m ³ gas	2350 kWh elektra
Vrijstaande woning	3100 kWh elektra + 30 m ³ gas	3100 kWh elektra
Bron: CBS	<i>Bron: tijdelijke regeling hypotheckair krediet, met aanvulling voor koken op gas</i>	

In de kolommen energie na verduurzaming moet je huishoudelijk handmatig invullen vanuit een vaste lijst. Waarom is dit niet automatisch opgenomen in het rekenblad?

Goede suggestie. Dat hadden we inderdaad moeten doen. Simpelweg niet aan gedacht!

Bij het bepalen van het gebruik voor verduurzaming worden CBS cijfers gebruikt. Voor het bepalen van het gebruik *na* verduurzaming worden cijfers uit de NTA8800 gebruikt, wetende dat die hoger zijn dan het praktijkgebruik. Bijvoorbeeld uit een EPA berekening komt een gebruik (RV+TW) van 6000kWh. Als we de gasverbruiken uit CBS omrekenen naar warmte in kWh / COP komen we voor die woning op een gebruik van 4500kWh. Als gevolg is een overshoot PV panelen nodig om subsidie mogelijk te maken. Dat is toch niet echt duurzaam? Deze keuze is gemaakt om de bewijslastvoering aan de ene kant gemakkelijk te maken en aan de andere kant goed aan te laten sluiten bij de praktijk. Het is echter niet zo dat een overshoot PV panelen nodig is om subsidie mogelijk te maken. Wat met deze aanpak gebeurt is dat de bespaarde CO₂-hoeveelheid wordt onderschat. Met andere woorden: alleen als je tegen de ondergrens van 50% CO₂-besparing aanzit moet je (ten opzichte van wat je van plan was) extra PV panelen installeren of extra isoleren. Dat lijkt ons niet onduurzaam, want je zit nog maar aan de ondergrens. Daarnaast: op andere punten wordt de hoeveelheid bespaarde CO₂-uitstoot juist overschat, bijvoorbeeld wordt de materiaalgebonden CO₂-uitstoot van het boilervat niet meegenomen. In totaal is het dus maar de vraag hoe ver de schatting uit het model naast de werkelijkheid zit.

Hoe kunnen we omgaan met appartementen in het CO₂-reductie rekenmodel?

Daar zijn twee manieren voor:

1. Berekeningen uitvoeren op gebouwniveau en dan de uitkomsten delen door het aantal appartementen.
2. Het gebouw rekenkundig splitsen in verschillende appartementtypen (bijvoorbeeld top, tussen, onder) die elk in een ander segment beschreven worden (en dus ook elk berekend worden).

Mogen we projecten die al zijn gestart onderdeel maken van de aanvraag?

Hier is geen scherpe scheidslijn voor geformuleerd. Belangrijk is dat ze onderdeel uitmaken van een 'verbouwstroom' oftewel van een opschalingsaanpak. Het is ook belangrijk dat nog niet met de uitvoering begonnen is. Als het project inhoudelijk gestart is maar er nog geen fysieke werkzaamheden zijn verricht en er wordt aan alle andere voorwaarden voor subsidie voldaan, zal een aanvraag daar niet op worden afgewezen.

CO₂-REDUCTIE REKENMODEL – AANPAKKEN

Bij het rekenblad wordt het gewicht van de warmtepomp gevraagd. Welke onderdelen van de warmtepomp vallen hier allemaal onder?

Daarbij gaat het om binnenunit en buitenunit, voor zover die beiden worden ingezet, plus het gewicht van het boilervat of andere thermische opslag voor zover die wordt toegepast.

Wij passen verschillende merken warmtepompen toe. Mogen wij hiervoor een gemiddeld gewicht aanhouden in de aanvraag?

Het is de vraag of het nog dezelfde aanpak is als je een andere warmtepomp gebruikt. Althans, of je de ene L-W warmtepomp of een andere L-W warmtepomp gebruikt maakt niet zo veel uit, maar bij een W-W warmtepomp met bronboring zal het jaarrendement hoger liggen en dus ook het energiegebruik lager. Dat leidt weer tot een hogere CO₂-besparing en dus meer subsidie.

Mochten de precieze installatiekeuze in deze aanvraagfase niet tot een duidelijk andere verwachting leiden wat betreft het energiegebruik, kan ervoor worden gekozen om het als één aanpak te beschrijven. In dat geval kan een gemiddeld gewicht worden gehanteerd. Als het koudemiddel echter anders zullen er toch twee aparte aanpakken van moeten worden gemaakt.

Bij dakisolatie en gevelisolatie kun je een keuze maken uit EPS platen of EPS parels, maar wij passen hergebruikte parels toe. Hoe moeten wij dit vullen?

Indien aantoonbaar hergebruikte EPS parels (bewijslast bij uitvoering is vereist), dan kan daarvoor met 70% i.p.v. 100% van de CO₂-last worden gerekend (gebaseerd op een onderzoek naar circulaire energierenovaties). Kies hiervoor “Anders” in het rekenmodel en lever bij de aanvraag aan van welk materiaal gebruik wordt gemaakt.

Bij dakisolatie kun je alleen kiezen uit houtvezel als biobased oplossing. Dit terwijl wij mogelijk ook cellulose, stro, hennep of anders toe willen passen. Hoe moeten wij dit vullen?

Voor die materialen hebben wij nu geen betrouwbare informatie over de CO₂-uitstoot per materiaalhoeveelheid/prestatie. Als jullie wel beschikking hebben over die informatie, kunnen jullie dat naar Verbouwstromen sturen. Die kan daarop een al dan niet positief advies geven aan de beoordeler. In de tussentijd kan bij dakisolatie “Anders” worden ingevuld.

Ditzelfde antwoord geldt ook voor andere bouwdeelen en andere niet in het rekenmodel genoemde materialen.

Bij de verduurzaming is bij ons kierdichting een belangrijk onderdeel, maar deze kun je niet selecteren. Kan dit als bouwdeel worden toegevoegd of hoe moeten wij hiermee omgaan?

Qua materialisering heeft dit niet veel impact, vandaar dat het niet in het aanpak-tabblad is opgenomen. Het vormt natuurlijk wel input voor de NTA berekening op de voorbeeldwoning. In vergelijking met een andere aanpak waarbij kierdichting een minder belangrijke rol speelt, zullen jullie dus minder materialen nodig hebben voor dezelfde energetische prestatie (of een beter energetische prestatie met dezelfde materialen).

Bij 1 complex gaan wij IR panelen plaatsen als verwarmingsinstallatie en deze kunnen wij vullen als “anders”. Welke informatie heb je van ons nodig om hiervoor goede waardes voor in te vullen?

Hiervoor kun je de twee koudemiddelvelden leeg laten en het gewicht van het IR paneel invullen in kolom D. Dat is een heel ruwe benadering van de impact van IR panelen, maar IR panelen zijn ook niet heel materiaalintensief dus de orde grootte wordt hiermee wel aardig benaderd.

Bij een deel van de complexen moeten we nog een keuze maken in glas vervangen of complete kozijnvervangning. Wat is handig om hier in te vullen?

Helemaal correct zou zijn om hier twee aanpakken van te maken en bij een geschat deel van de complexen de ene aanpak te selecteren en de overige complexen de andere aanpak. Je zou ook kunnen overwegen om overal rekening te houden met kozijnvervangning, met het risico dat je nu iets te veel subsidie ontvangt in fase 1 en dan later (bij correctie) minder ontvangt. Gemakshalve zou ik dat in dit geval doen, gezien het niet heel veel extra aanspraak maakt op subsidie en wel veel invoerwerk scheelt.

Als we de woningen aan willen sluiten op een warmtenet, maar die aansluiting is niet binnen 4 jaar gerealiseerd, op welke manier wordt de subsidie dan vastgesteld?

Voor vaststelling wordt gerekend met het afgegeven energielabel. Daar zal in dit voorbeeld vermoedelijk op staan dat de woning nog met een cv-ketel wordt verwarmd. Daar wordt dan mee gerekend.

Als we de woningen aan willen sluiten op een warmtenet, hoe geven we dat dan aan in het CO₂-reductie rekenmodel?

Ten eerste is belangrijk om te melden dat de MEER-subsidie uitsluitend bedoeld is om aanpassingen aan de woning te ondersteunen. De MEER kan dus niet gebruikt worden om de aanleg van een warmtenet te subsidiëren (ook niet middels de BAK). Voordat woningen kunnen worden aangesloten op een warmtenet moeten er echter vaak nog aanpassingen gedaan worden aan de woning, bijvoorbeeld isoleren, ventileren en leidingaanpassingen. Deze kosten komen wel in aanmerking voor MEER-subsidie. Let op: het moet hier dan ook wel echt om een gestandaardiseerd en industrieel vervaardigd maatregelenpakket gaan dat verder opgeschaald kan worden.

Indien door deze aanpassingen binnen 4 jaar kan worden aangesloten op een warmtenet, kan gebruik worden gemaakt van de CO₂-uitstoot van dat warmtenet voor bepaling van de bereikte CO₂-besparing. Kies bij verwarmingsinstallatie dan "Anders", laat ons weten welk warmtenet wordt gebruikt en stuur ons bewijslast van wat daarvan de CO₂-uitstoot per GJ is.

Bij het invullen van het CO₂-reductiemodel voor de MEER-subsidie valt het me op dat het vervangen van het kozijn meer CO₂ bespaart dan het bestaande kozijn te laten zitten en alleen het glas te vervangen. Klopt dit?

Dit klopt. Het is een beetje een gek resultaat van de methode die wordt gehanteerd, maar wel uit te leggen: Hout dat je gebruikt als constructiemateriaal slaat voor langere tijd CO₂ op (biogene opslag). Pas op het moment dat het verbrandt of anderszijds vergaat komt die CO₂ weer vrij. Er is nu voor gekozen om die tijdelijke CO₂ opslag ten gunste te laten komen van de uitstoot van houten constructiemateriaal. Technisch gezien zou - als je ervoor kiest om de bestaande kozijnen te vervangen - ook gevraagd kunnen worden of die bestaande kozijnen dan van hout zijn en wat er mee gebeurt. Als je ze hergebruikt is er inderdaad een (tijdelijke) netto besparing. Als je ze verbrandt is er geen netto besparing. Dat is een tekortkoming in de gebruikte rekenmethode. Er is vanuit gegaan dat kozijnen alleen vervangen worden als dat daadwerkelijk moet gebeuren (gezien de kosten geen gekke aanname) en dat er dan duidelijk uit de sommetjes blijkt dat houten kozijnen minder CO₂ uitstoot veroorzaken dan kozijnen van andere materialen.

Er wordt een gecombineerd ventilatiesysteem aangebracht, een E-systeem (decentrale WTW). Hoe kunnen we dat aangeven in het CO₂-reductie rekenmodel?

Er is bij ons geen goede data bekend betreffende de CO₂ uitstoot veroorzaakt door de productie van decentrale WTW systemen. We kunnen hier een schatting van maken door het op basis van totaal gewicht te vergelijken met een type D systeem. In elk geval hebben we dus het gewicht van alle decentrale elementen nodig.

NTA BEREKENINGEN

Moet voor elk woningtype een NTA8800 berekening worden gemaakt?

Bij *indiening* moet voor elk 'segment' uit het rekenmodel een NTA8800 berekening gemaakt worden om aannemelijk te maken dat de geclaimde energiebesparing daadwerkelijk behaald kan worden.

Een segment betreft een combinatie van:

- Woningtype
- Bouwjaarklasse
- Oppervlakteklasse
- Aanpak

Bij het invullen van het verplichte rekenmodel wordt duidelijk hoeveel segmenten onderdeel uitmaken van de subsidieaanvraag.

Indien dezelfde aanpak op meerdere segmenten wordt toegepast, kan ook volstaan worden met een NTA-berekening per aanpak. Kies in dat geval een woningtype die representatief is voor het gemiddelde van de segmenten.

Na voltooiing van de renovatie en ten behoeve van de vaststelling van de subsidie moet voor elke woning een energielabel bepaald worden. Het energielabel moet gemaakt worden door een gekwalificeerde energie-adviseur. Zie hiervoor Energielabel woningen (rvo.nl) [<https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/energielabel-woningen>]

Bij de oplevering is een energielabel verplicht. Mag dat op gebouwniveau bepaald worden of moet dat een label per appartement zijn? Wij zijn bang dat die tweede niet goed realiseerbaar is omdat we niet binnen kunnen komen bij huurders.

De BRL9500-w moet worden gevolgd. Die biedt een mogelijkheid om bij appartementsgebouwen de labels te bepalen op basis van het bezoeken van een deel van de appartementen.

De kosten voor het maken van NTA8800 berekeningen zijn voor de consortia neem ik aan?

Ja.

Welke NTA8800 berekening is benodigd? De basis of gedetailleerde versie?

Voor de MEER-subsidie is de basisversie voldoende, maar de gedetailleerde versie mag ook.

Moet de NTA8800 berekening een studieberekening worden? Officieel registreren kan niet zonder een adres.

Inderdaad. De NTA8800 studieberekening is iets dat je voorafgaand aan de indiening per segment maakt, niet per woning.

Is er voorkeur voor een rekenprogramma om de NTA8800 uit te voeren?

Vanuit de MEER-subsidie is daar geen voorkeur voor.

Moet degene die de NTA8800 berekening uitvoert een BRL certificering hebben?

Ja.

Moeten de koudebruggen forfaitair of uitgebreid worden berekend?

Het consortium mag hier zelf een keuze in maken.

Wij hebben een innovatief installatieconcept en niet alles kan binnen de NTA8800 worden ingevoerd.

U kunt in dat geval een onderbouwd voorstel doen aan Verbouwstromen voor welke aannames u voor dit innovatieve installatieconcept wilt gebruiken voor het maken van de NTA8800 berekening.

Verbouwstromen kan hierover een positief of negatief advies geven aan de beoordelingscommissie van BZK.